

19.6.2025

VN/26856/2023
VN/26856/2023-STM-115Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää seuraavat huomiot:

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää ehdotettua alueidenkäyttölain sääntelyä yleisesti ottaen onnistuneena. Se luo hyvät edellytykset laadukkaalle ja kokonaisvaltaiselle alueidenkäytön suunnittelulle. Esityksessä on otettu monin osin hyvin huomioon myös sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tavoitteet ja näkökulmat, kuten väestön terveyden edistäminen ja elinympäristöjen terveellisyys. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että nämä näkökulmat huomioidaan johdonmukaisesti myös lain toimeenpanossa. Ehdotuksessa mainittu ympäristöhaittojen käsite tulisi tulkita laajasti siten, että se kattaa myös haitat ihmisten terveydelle. Tämä olisi hyvä tuoda selkeästi esiin lain perusteluissa ja mahdollisesti myös säännöksissä, jotta asia ei jäisi lain soveltamisen yhteydessä huomiotta.

Esityksessä on tunnistettu yhdeksi haittojen ehkäisyn lähtökohdaksi se, että haittaa aiheuttava toiminta sijoitetaan riittävän etäälle asutuksesta. Tätä voidaan pitää myös terveydellisten haittojen ehkäisyn kannalta parhaana alueidenkäytön keinona.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat keskeinen ohjausväline alueidenkäytön suunnittelussa. Alueidenkäyttötavoitteiden valmistelun viranomaisyhteistyön malli on kannatettava. Säännöksen perusteluista ei kuitenkaan käy ilmi, missä määrin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan asiantuntemusta on tarkoitus hyödyntää esimerkiksi elinympäristön terveellisyttä, terveyden edistämistä tai saavutettavuutta koskevilla asioilla. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmis osallistumaan yhteistyöhön kansallisten ohjaustavoitteiden valmistelussa ja linjauksissa, jotka liittyvät sen hallinnonalaan.

Hyvinvointialueet ovat merkittävä alueellinen toimija ja asiantuntijataho elinympäristön terveyden, sosiaalisen hyvinvoinnin ja palvelujen saavutettavuuden näkökulmasta. On tärkeää, että ne on huomioitu lain perusteluissa toimijoina. Lain pykälissä hyvinvointialueita ei kuitenkaan mainita. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että hyvinvointialueet tulisi selkeästi kirjata mukaan niihin kohtiin, joissa

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

säädetään alueidenkäytön suunnittelun yhteistyöstä ja lausuntomenettelyistä, jotta niiden asiantuntemus tulee systemaattisesti hyödynnetyksi

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää myönteisenä, että alueiden käytön suunnittelun tavoitteissa otetaan huomioon terveellisyys ja viihtyisyys sekä sosiaalinen toimivuus. Erityisen tärkeänä sosiaali- ja terveysministeriö pitää eri väestöryhmien – kuten ikääntyneiden, lasten, nuorten, vammaisten ja sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien – näkökulmien huomioon ottamista suunnittelun tavoitteissa. Jossain määrin lakiehdotus jättää kuitenkin väljäksi sen, miten tämä toteutuu käytännön suunnittelussa ja kaavaratkaisuissa. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee, että lain perusteluissa tarkennetaan konkreettisia keinoja, joilla väestöryhmäkohtaiset tarpeet otetaan huomioon kaavoituksessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että laissa otetaan huomioon ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisesti kestävä kehityksen näkökulma. Lain toimeenpanossa on tärkeä huolehtia eri kestävyysien tasapainoisesta huomioimisesta ja niiden välisestä yhteensovittamisesta käytännön suunnittelussa. Ministeriö korostaa, että terveyden edistäminen, yhdenvertaisuus ja osallisuus ovat keskeisiä sosiaalisen kestävyiden osa-alueita, ja niiden sisällyttäminen alueidenkäytön suunnitteluun on olennaista.

Maakuntakaavatasolla terveydellisten haittojen ehkäisy ei korostu yhtä selkeästi kuin yleis- ja asemakaavatasoilla. Maakuntakaava luo kuitenkin edellytykset alempiasteisten kaavojen toimivuudelle. Ministeriö katsoo, että myös maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että terveydelle haitalliset ratkaisut ovat jatkosuunnittelussa ehkäistävissä. Yleiskaavaa ja asemakaavaa koskevat pykälät on tältä osin muotoiltu hyvin. Ministeriö pitää tärkeänä, että terveydellisten vaikutusten arviointi ja ehkäisy on huomioitu molemmilla kaavatasoilla, jotka ovat keskeisiä väestön terveyden suojelemiseksi.

Tuulivoimaloiden sijoittumista koskeva sääntely on sosiaali- ja terveysministeriön näkökulmasta perusteltua. Ajatus tuulivoimalan korkeuteen perustuvasta vähimmäisetäisyydestä on yleisesti ymmärrettävämpi ja selkeämpi kuin melumallinnuksiin perustuvat arviot, jotka voivat olla vaikeaselkoisia asiaan perehtymättömille ja synnyttää epätietoisuutta ja epäluottamusta hankkeita kohtaan. Ehdoitettu etäisyyden määrittely vaikuttaa realistiselta. Ministeriö korostaa kuitenkin, että myös silloin, kun etäisyydestä poiketaan maanomistajan tai -haltijan suostumuksella, tulee huolehtia siitä, ettei tuulivoimarakentamisesta aiheudu terveyshaittoja, joihin ei jatkossa voitaisi enää puuttua.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Neuvotteleva virkamies

Vesa Pekkola

VN/26856/2023-STM-115

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: